

Van vijf tot negen? Over werktijden van academici in Vlaanderen

Auteurs: Ronan Van Rossem (1) & Katia Levecque (2)

(1) UGent, Vakgroep Sociologie, (2) UGent, Vakgroep Personeelsbeleid, Arbeid- en Organisationspsychologie, ECOOM

Contact: ecoom@ugent.be

INTRODUCTIE

In recente jaren klinkt in academische middens steeds meer geweeeklaag omtrent toenemende werkbelasting: academici worden niet alleen verondersteld uitmuntende onderzoekers te zijn, maar ook excellente docenten, die bovendien ook competent zijn inzake administratie én in staat zijn contacten uit te bouwen in niet-academische kringen. De toenemende misnoegdheid toonde zich in augustus 2013 bijvoorbeeld in een online petitie tegen de toenemende werkdruk. Die leverde al snel meer dan 5000 handtekeningen op (Actiegroep Hoger Onderwijs 2013).

Tot op vandaag is er weinig informatie beschikbaar over de effectieve werktijden van academici in Vlaanderen. In wat volgt stellen we daarom twee vragen: **1) Hoeveel tijd werken Vlaamse academici in totaal en aan welke activiteiten spenderen ze hun tijd?** En **2) Zijn er verschillen in werktijd naargelang academische rang, wetenschappelijke discipline, gender en gezinssituatie?**

DATA

We baseren ons op de data van de Survey of Senior Researchers (SSR) die in juni 2010 door ECOOM werden verzameld (Leyman et al. 2011). De totale participatie in alle Vlaamse universiteiten bedroeg 40.1%. Onze analyses zijn gebaseerd op de 1,195 senior onderzoekers (832 mannen, 363 vrouwen) die de vraag naar gepresteerde werkuren beantwoordden. Het is belangrijk te onderstrepen dat het hier gaat om werkuren zoals de academici die zelf inschatten, en dit is niet noodzakelijk identiek aan de werkuren die zouden worden vastgesteld indien er objectieve meetinstrumenten worden gebruikt.

In onze analyses houden we met een aantal kenmerken rekening, namelijk geslacht, rang (postdoc, docent,

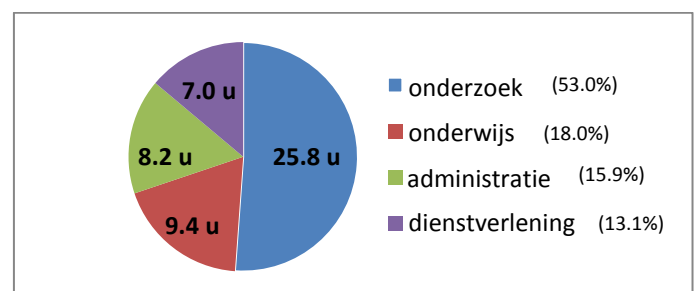
hoofddocent, hoogleraar, gewoon hoogleraar, en een categorie 'andere' waaronder de gastprofessoren vallen), wetenschappelijke discipline (biomedische wetenschappen, natuurwetenschappen, toegepaste wetenschappen, humane wetenschappen en de sociale wetenschappen) alsook gezinssituatie (waarbij we informatie combineren over het al dan niet samenwonen met een partner en de aanwezigheid van inwonende kinderen). We hielden bijkomend ook rekening met de leeftijd van de respondent en anciënniteit.

BEVINDINGEN

AANTAL GEWERKTE UREN

Zoals in de meeste andere landen, werken ook de Vlaamse academici lange weken: gemiddeld wordt er 50.4 u/week gewerkt. 12.1% van de respondenten zegt evenwel meer dan 60u/week te werken, met een enkeling die zelfs 110u/week rapporteert. In figuur 1 zien we de gemiddelde werktijd gespenseerd aan specifieke activiteiten.

Figuur 1: Gemiddelde werktijd per week, gespenseerd aan specifieke activiteiten: gemiddeld aantal werkuren (in u) en gemiddelde proportie van de totale werktijd (in %)

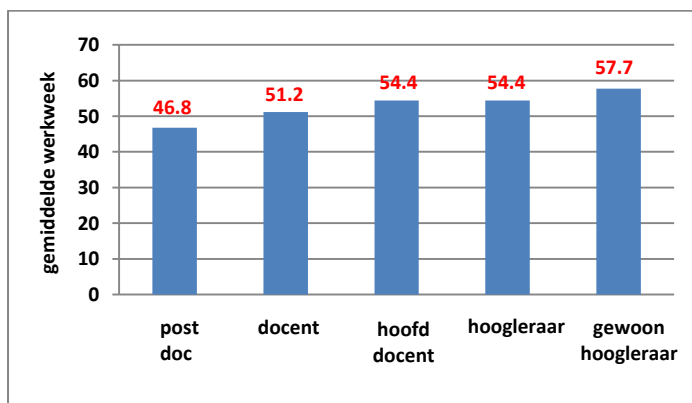
Academici blijken de meeste tijd te spenderen aan onderzoek: gemiddeld 25.8 u/week ofwel 53% van hun werkweek. Bijkomende analyses laten evenwel aanzienlijke variatie zien: 15.1% van de respondenten zegt maximaal gemiddeld 10 u/week aan onderzoek te spenderen, terwijl 19.7% spreekt van minimaal 40 u/week. Beduidend minder werktijd gaat uit naar de andere activiteiten: slechts 9.4 u/week (of 18.0%) is gericht op onderwijs, 8.2 u/week (of 15.9%) op administratie en 7.0 u/week (of 13.1%) gaat naar dienstverlening.

Verdere analyses tonen aan dat er afweging wordt gemaakt tussen tijd gespenseerd aan onderzoek enerzijds, en werktijd gericht op onderwijs, administratie en dienstverlening anderzijds. Respondenten die meer investeren in onderzoek, spenderen minder tijd aan de drie overige activiteiten, en omgekeerd. Tussen onderwijs, administratie en dienstverlening zelf is er geen trade-off: wie meer tijd spendeert aan één van deze activiteiten, neigt ertoe om ook meer tijd te spenderen aan de andere twee.

FACTOREN DIE DE WERKTijd BEINVLOEDEN

Multivariate analyses tonen aan dat academische rang de belangrijkste voorspeller is van het aantal uur dat senior onderzoekers gemiddeld per week werken. Dit geldt zowel voor het totaal aantal werkuren per week, als voor de tijd dat uitgaat naar onderzoek, administratie of dienstverlening. De gemiddelde werktijd wordt ook beïnvloed door leeftijd en anciënniteit, maar deze correleren natuurlijk sterk met de academische graad. Er is een duidelijk patroon in de werktijd zichtbaar: hoe hoger de academische rang, hoe langer de gemiddelde werkweek. Terwijl postdocs 'slechts' 46.8 u/week werken, docenten 51.2 u/week en hoofddocenten en hoogleraren de werkklok op 54.4 u/week afslaan, geven gewoon hoogleraren een gemiddelde werkweek op van 57.7 u/week (zie ook Figuur 2). Gewoon hoogleraren spenderen alleen al aan administratie en dienstverlening gemiddeld 25.1 u/week.

Figuur 2: Gemiddelde werkweek (in uur): naar academische rang

Zijn er verschillen qua werktijd tussen de wetenschappelijke disciplines? Bekijken we de volledige steekproef, dan is het antwoord op die vraag 'neen'. Maar focussen we op de hoofddocenten, hoogleraren en gewoon hoogleraren, dan zijn er wel degelijk verschillen: in de biomedische wetenschappen werkt men gemiddeld langere werkweken, namelijk 58.8 u/week ten opzichte van 'slechts' 52.9 u/week in andere disciplines. Zoomen we in op de specifieke activiteiten van academici, dan zien we ook hier belangrijke verschillen tussen disciplines in, voornamelijk op het vlak van onderwijs. De onderwijsbelasting is het hoogst in de humane wetenschappen, gevolgd door de sociale wetenschappen. In de biomedische en toegepaste wetenschappen is de tijd gericht op onderwijs veel geringer.

Werken mannen en vrouwen even lang? Uit onze cijfers blijkt dat vrouwelijke senior academici gemiddeld 2.5 u/week minder lang werken. De kortere werkweek merken we op voor de totale werktijd, voor tijd gespenseerd aan onderzoek, dienstverlening en administratie, maar niet voor tijd gericht op onderwijs. De kortere werkweek bij vrouwen is evenwel volledig te verklaren door hun ondervertegenwoordiging in de hogere academische rangen (hoogleraar, gewoon hoogleraar) en hun oververtegenwoordiging bij de post-docs: wanneer we in onze statistieken rekening houden met academische rang, dan blijkt elk genderverschil te verdwijnen.

Kijken we nu ook nog even naar de gezinssituatie, dan zien we dat deze factor de tijd gericht op onderwijs, administratie en dienstverlening beïnvloedt, maar niet de totale werktijd en die gespenseerd aan onderzoek. Maar ook hier blijken geobserveerde verschillen volledig te worden verklaard door verschillen in academische rang.

CONCLUSIE

Postdocs en professoren in Vlaanderen werken gemiddeld 50.4 u/week, waarvan de helft onderzoek. Gewoon hoogleraren tikken de werkklok af op 57.7 u/week. Hoe hoger de academische rang, hoe langer de werkweek. Wanneer we rekening houden met academische rang, dan blijkt elk verschil tussen mannen en vrouwen en naargelang gezinssituatie, te verdwijnen.

REFERENTIES

Actiegroep Hoger Onderwijs. 2013. "Open brief." url: <http://actiegroep Hoger Onderwijs.wordpress.com/open-brief/>, last accessed on 22/1/2014. "Actie hervorming hoger onderwijs." <http://www.ipetitions.com/petition/actie-hervorming-hoger-onderwijs/>

Leyman, et al. 2011. Senior onderzoekers aan het woord: Resultaten van de 'survey of senior researchers' aan de Vlaamse universiteiten. Universiteit Gent.